

УДК 378.147:[373.3.011.3-051:81'243]

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Ольга Хващевська

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри теорії і практики початкової освіти
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
м. Слов'янськ, Донецька область, Україна
bobr.san@mail.ru

Анотація. У статті розглянуто питання підготовки студентів до впровадження педагогічних технологій навчання. Визначено особливості підготовки вчителя іноземної мови. Проаналізовано зміст підготовки вчителя в початковій школі. З'ясовано, що педагогічна технологія – це реалізований в освітній практиці проект спільної діяльності викладача і студента, спрямований на досягнення цілей навчання, виховання й розвитку особистості як суб'єкта освіти. Якщо класична методика навчання проектується в логіці розгортання змісту науки, то педагогічна технологія будується на принципово іншій основі – на основі відображення живої людської діяльності. Визначено, що формування технологічної компетентності майбутнього вчителя англійської мови в початковій школі буде успішним за умови реалізації комплексу педагогічних умов через змістово-ціннісний, практично-діяльнісний, інтегративний та експертний етапи.

Ключові слова: педагогічні технології; технологічна компетенція; учитель іноземної мови; початкова школа; студент.

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ТЕХНОЛОГИИ В ПОДГОТОВКЕ УЧИТЕЛЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

Ольга Хващевская

кандидат педагогических наук, старший преподаватель кафедры
теории и практики начального образования
ГВУЗ «Донбасский государственный педагогический университет»
г. Славянск, Донецкая область, Украина
bobr.san@mail.ru

Аннотация. В статье рассмотрены вопросы подготовки студентов к внедрению педагогических технологий обучения. Определены особенности подготовки учителя иностранного языка. Проанализированы принципы работы по подготовке учителя в начальной школе. В статье раскрывается содержание понятия «педагогическая технология»: это реализованный в образовательной практике проект совместной деятельности преподавателя и студента, направленный на достижение целей обучения, воспитания и развития личности обоих этих субъектов образования. Если классическая методика обучения проектируется в логике развертывания содержания науки, то

педагогическая технология строится на принципиально иной основе – на основе отражения живой человеческой деятельности. Определено, что формирование технологической компетентности будущего учителя английского языка в начальной школе будет успешным при условии реализации комплекса педагогических условий через содержательно-ценностный, практически-деятельностный, интегративный и экспертный этапы.

Ключевые слова: педагогические технологии; технологическая компетенция; учитель иностранного языка; начальная школа; студент.

EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN TRAINING OF FUTURE ENGLISH LANGUAGE TEACHER IN PRIMARY SCHOOL

Olha Khvashchevska

Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer of Primary

Education Theory and Practice Department

SHEE “Donbas State Pedagogical University”

Sloviansk, Donetsk region, Ukraine

bobr.san@mail.ru

Abstract. In the article the issues of students’ training to implement educational technologies into educational process are considered. This problem relevance is reflected in state documents and regulations where it is noted that in the process of professional training a future primary school teacher should master the most effective technologies which increase the education quality and contribute to reaching guaranteed results in a short time period.

The aim of the study is to analyse educational technologies that are used in the process of future English language teacher’s training at primary school.

In the article the main issues of students’ training to implement educational technologies are revealed. The main features of English language teacher are identified. The significant principles of work while training future primary school teachers are analysed. The special attention is paid to forming a future teacher’s technological competence that is grounded on system, social and cultural, regional and contextual, functional and environmental approaches and is realized due to the following principles: systematic, polyfunctionality, bilingualism, integration, continuity, ethnopedagogics, and individualization.

The concept “educational technology” is determined as implemented into the educational practice project of joint activities of a teacher and students, aimed at achieving the goals of personality’s training, upbringing and developing. The author claims if the classical methodology is projected in the logics of developing the content of science, the educational technology is built on a fundamentally different basis – on the basis of the reflection of living human activity.

The author emphasizes that the process of mastering the technologies causes some students’ difficulties. But in general the activities that involve implementing educational technologies are challenging and provide future teachers’ professional development. These main features of technology implementing contribute to forming a high level of forming technological competence and increasing the level of primary school education.

Key words: educational technologies; technological competence; foreign language

teacher; primary school; student.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Розвиток сучасної педагогічної науки та практики характеризується пошуком нових підходів до побудови навчально-виховного процесу в аспекті створення умов для становлення творчо розвиненої особистості, спроможної здійснювати професійну діяльність на високому фаховому та загальнокультурному рівні. Оновлення системи освіти в контексті інтелектуального, культурного, духовного розвитку суспільства потребує нової генерації фахівців, які мають бути конкурентоспроможними спеціалістами на державному освітньому просторі.

У Законі України «Про освіту» (2014 р.), «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 роки», Національній Доктрині розвитку освіти в Україні в XXI столітті (2002 р.) відображено пріоритети початкової освіти, які вимагають підготовки технологічно компетентного вчителя початкової школи, здатного ефективно організувати навчальну діяльність учнів на уроках іноземної мови. Шляхи реформування освіти, сформульовані в принципах освіти, головними з яких є: пріоритетність освіти; системність і демократизація освіти, що передбачає децентралізацію управління системою освіти, створення відносин партнерства учнів, студентів, педагогів; гуманізація та гуманітаризація освіти; безперервність освіти впродовж усього життя; єдність навчання і виховання на засадах гуманізму, демократії, взаємоповаги між націями й народами, в інтересах людини, родини, суспільства, держави; полікультурність, варіативність освіти, що передбачає створення можливостей для вибору форм освіти, диференціацію та індивідуалізацію навчально-виховного процесу; відкритість системи освіти, яка пов'язана з її орієнтацією на глобальні загальносвітові проблеми та їхнє спільне рішення; світський характер і національна спрямованість освіти [7].

Державний освітній стандарт початкової загальної освіти висуває досить високі вимоги до якості освіти, встановлює вимоги до особистісних, метапредметних і предметних результатів навчання учнів, які засвоїли основну освітню програму початкової загальної освіти. Успішність реалізації державного освітнього стандарту неможлива без застосування педагогічних технологій. Вони створюють можливість керувати процесом навчання, виховання та розвитку учнів і забезпечують рішення завдань сучасної початкової освіти.

Під час професійної підготовки майбутній учитель початкових класів повинен оволодіти найбільш ефективними технологіями, що підвищують якість освіти та дозволяють досягти гарантованих результатів за короткий проміжок часу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розв'язанням проблеми підготовки вчителя початкової школи займалися такі вітчизняні вчені, як М. Ломоносов, В. Сухомлинський, К. Ушинський, Л. Толстой та ін. Теоретичну основу нашого дослідження складають фундаментальні праці С. Архангельського, Р. Бордовського, В. Беспалько, Ф. Гоноволіна, Н. Кузьміної, у яких указані шляхи формування особистості майбутнього вчителя.

Різні аспекти формування особистості педагога та питання вдосконалення підготовки фахівців у вищих педагогічних закладах висвітлено в дослідженнях О. Абдулліної, О. Дубасенюк, Л. Калініної, Л. Кондрашової, Н. Кузьміної, В. Кузя, О. Мороза, Н. Половникової, Ст. Редька, І. Самойлюкевич, В. Сластьоніна, Р. Троцко, Н. Хміль, О. Щербакова та ін. У цих працях робиться акцент на формуванні компетентного педагога, на зміні самого характеру вивчення майбутніми вчителями початкової школи іноземних мов: замість минулої орієнтації на оволодіння граматичними структурами наразі більше уваги приділяється оволодінню міцними навичками живої мови як інструмента комунікації і взаємодії [5].

Формулювання цілей статті. Мета статті – розглянути педагогічні технології, які використовуються в процесі підготовки майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні в шкільній освіті відбуваються значні зміни, які охоплюють усі сторони педагогічного процесу. Особисте зацікавлення учня – це вирішальний чинник процесу освіти.

Одним із головних дидактичних завдань є підвищення педагогічної майстерності вчителя шляхом засвоєння сучасних освітніх технологій навчання та виховання. Педагогічна технологія – це проектування навчального процесу, що ґрунтується на використанні сукупності методів, прийомів і форм організації навчання та навчальної діяльності, що підвищують ефективність навчання, застосування яких має чітко окреслений результат.

З оволодінням будь-якою новою технологією починається нове

педагогічне мислення вчителя: чіткість, структурність, ясність професійного мовлення. У школі на уроках іноземної мови найбільш ефективними вважаються такі педагогічні технології: проектна технологія, ігрова технологія, технологія диференційованого підходу, технологія співпраці, ІКТ (інформаційно-комунікаційна технологія), здоров'язберегажувальна технологія. Усі ці та низка інших технологій дозволяють поступово подолати авторитарний стиль спілкування між учнем і вчителем.

Під час організації навчального процесу виділяються різні освітні моделі: традиційні, інноваційні, гуманістичні тощо залежно від тих чи тих підходів до освіти. За реалізації традиційної освітньої моделі, яка відображає цінності й розуміння ролі іншомовної освіти, повинні бути створені певні умови. Особливістю таких умов є забезпечення вимог сучасного інформаційного суспільства, але, як показує практика, реалізувати це в повному обсязі досить важко. Багато залежить від організатора процесу навчання, а саме: від особистості самого вчителя. Узагальненим соціально значущим показником ефективності психолого-педагогічної підготовки майбутнього вчителя англійської мови в початкових класах виступає його сформована технологічна компетенція [6].

Технологічну компетенцію майбутнього вчителя англійської мови в початкових класах ми розуміємо як отрефлексовану мовною свідомістю здатність особистості обирати та використовувати на уроках іноземної мови педагогічні технології, які спрямовані на організацію ефективної комунікативної взаємодії учнів. Сформована технологічна компетенція дозволяє майбутньому педагогу бути готовим до роботи, ефективно організувати процес навчання через реалізацію лінгвістичного, комунікативного, інформаційного, соціально-педагогічного компонентів.

Формування технологічної компетенції майбутнього вчителя базується на системному, соціокультурологічному, компетентісному, регіонально-контекстному, функціонально-средовищному підходах та реалізується через принципи: системності, поліфункціональності, білінгвальності, інтегративності, наступності, етнопедагогізації, індивідуалізації.

Зазначимо, що формування технологічної компетенції майбутнього вчителя англійської мови в початковій школі буде успішним, якщо буде

реалізовуватися комплекс педагогічних умов:

- ціннісно-смісловий: удосконалення технологічної підготовки майбутнього вчителя іноземної мови в багатонаціональному соціумі;
- використання сучасних педагогічних технологій у процесі навчання (групові форми, тренінги, організаційно-діяльнісні ігри тощо);
- професійно-виховні, а також науково-дослідні педагогічні практики, щодо формування фасилітаторської позиції й рефлексивного компонента технологічної компетенції майбутнього педагога.

Відтак, реалізація комплексу педагогічних умов можлива через змістово-ціннісний, практично-діяльнісний, інтегративний, експертний етапи. На змістовно-ціннісному етапі проходить збагачення змісту такого курсу, як «Методика навчання англійської мови», ідей технологічного підходу до навчання, упровадження спецкурсів «Основи інтерактивної комунікації в навчанні іноземної мови», «Інноваційні технології в навчанні іноземної мови». Особлива увага приділяється добору текстового матеріалу під час навчання іноземної мови майбутнього педагога.

Практично-діяльнісний етап передбачає впровадження педагогічних технологій ефективною взаємодією, активізації творчого потенціалу майбутнього вчителя англійської мови. Для цього використовуються такі методи, як: «мозковий штурм», «кейс-метод», тренінги, організаційно-діяльнісні ігри; упроваджуються різні варіанти організації групової навчальної діяльності студентів.

Інтегративний етап підготовки передбачає посилення змісту практики майбутнього вчителя. Упровадження інтегративних процесів у навчально-виховний процес у вищому педагогічному навчальному закладі сприяє розв'язанню низки важливих методологічних питань. Як зазначають науковці, взаємодія педагогічних знань дозволяє показати студентам доцільність упровадження тих чи тих педагогічних технологій або структурування змісту освіти. Інтеграція сприяє подоланню розрізненості знань, значно усуває невміння оперувати знаннями, що є особливо важливим саме для працівників освіти. Формування системності знань педагогічних працівників, уміння застосовувати різні методи роботи, розуміння сутності зв'язків складних інноваційних педагогічних систем є необхідною умовою підвищення майстерності майбутніх педагогів [3].

Отже, особливості побудови роботи студентів з оволодіння педагогічними технологіями будується з урахуванням труднощів, які

виникають у вчителів початкових класів. Виділимо найбільш типові з них:

– недостатність цільової спрямованості змісту методичної підготовки всупереч сучасним ідеям компетентнісного й технологічного підходів до навчання молодших школярів;

– невміння використовувати в навчальному процесі сучасні педагогічні технології, що спрямовані на комунікацію та взаємодію, незважаючи на висновки наукових досліджень ефективності застосування тренінгів, організаційно-діяльнісних ігор, різних варіантів групового навчання;

– недостатність взаємозв'язку практико- та науково-дослідницької організації практичної підготовки майбутнього вчителя англійської мови в початкових класах на фоні посилення вимог до наукової складової педагогічної практики.

Висновки. Процес засвоєння технології – технологічний, він як допомагає, так і викликає в студентів певні труднощі. Проте загалом робота з педагогічними технологіями є складним, але дуже цікавим процесом навчання й розвитку майбутніх педагогів. Уважаємо, що вищенаведені напрями, їх реалізація в навчальному процесі забезпечать такий рівень володіння студентами різноманітними технологіями навчання, що сприятиме підвищенню якості освіти в початковій школі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бігич О. Б. Методична освіта майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи: монографія / О. Б. Бігич. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2004. – 278 с.
2. Бондаренко О. Ф. Сучасні тенденції професійної підготовки вчителя іноземної мови для початкової школи / О. Ф. Бондаренко, О. Б. Бігич // Іноземні мови. – 2002. – № 4. – С. 48 – 51.
3. Галушко С. Інтегрована навчальна практика в системі підготовки майбутнього вчителя природничого профілю / С. Галушко, Г. Гордашевська // Проблеми підготовки сучасного вчителя: збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / [ред. кол. : Побірченко Н. С. (гол. ред.) та ін.]. – Умань : ФОП Жовтий О.О., 2013. – Випуск 8. – Частина 1. – С. 27 – 35.
4. Кузьмина Н. В. Профессионализм педагогической деятельности: метод. пособие / Н. В. Кузьмина, А. А. Реан // Междунар. акад. акмеол. наук, НИИ проф.-техн. образования, Науч.-исслед. центр развития творчества молодежи. — СПб. : Рыбинск, 1993. – 54 с.
5. Лихачов Б. Т. Сутність, критерії і функції наукової педагогіки / Б. Т. Лихачов // Педагогіка. – 1997. – № 6 – С. 21 – 26.
6. Лобачова І. Принципи формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови / Ірина Лобачова // Професіоналізм педагога : теоретичні й методичні аспекти: збірник наукових праць /

ДВНЗ „ДДПУ»; гол. ред. проф. С. О. Омельченко; відп. ред. проф. Л. Г. Гаврілова. – Слов’янськ : ДДПУ, 2015. – Вип. 2. – С. 28 – 34. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pptma.dn.ua/index.php/uk/arkhiv-vipuskiv/za-2015-rik/vipusk-2-2015/174>

7. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455>

8. Соколова І. В. Професійна підготовка майбутнього вчителя-філолога за двома спеціальностями: монографія / І. В. Соколова; за ред. С. О. Сисоєвої. – Маріуполь – Д. : АРТ-ПРЕС, 2008. – 400 с.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Bihych, O. V. (2004). *Metodychna osvita maibutnoho vchytelia inozemnoi movy pochatkovoї shkoly [Methodological education of future teacher of foreign language primary school]*. Kyiv: Vyd. tsentr KNLU [in Ukrainian].

2. Bondarenko, O. F., Bihych, O. V. (2002). *Suchasni tendentsii profesiinoї pidhotovky vchytelia inozemnoi movy dlia pochatkovoї shkoly [Modern tendencies of professional training of foreign language teachers for primary school]*. – *Inozemni movy – Foreign languages*, 4, 48 – 51 [in Ukrainian].

3. Halushko, S., Hordashevska, H. (2013). *Intehrovana navchalna praktyka v systemi pidhotovky maibutnoho vchytelia pryrodnychoho profilu [Integrated teaching practice in the training of future teachers of natural-science profile]*. Pobirchenko, N. S. (Eds.), *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia – Problems of training of the modern teacher: Collection of Scientific Works of Pavlo Tychna Uman State Pedagogical University* (Vols. 8/1), (pp. 27 – 35). Uman: FOP Zhovtyi, O.O. [in Ukrainian].

4. Kuzmina, N. V., Rean, A. A. (1993). *Profesionalizm pedagogicheskoi dejatel'nosti [The professionalism of pedagogical activity]*. Saint-Petersburg: Rybinsk [in Russian].

5. Lykhachov, B. T. (1997). *Sutnist, kryterii i funktsii naukovoї pedahohiky [The nature, criteria and functions of scientific pedagogy]*. *Pedahohika – Pedagogy*, 6, 21 – 26 [in Ukrainian].

6. Lobachova, I. (2015). *Printsipy formuvannya inshomovnoji komunikativnoji kompetentnosti majbutnikh uchiteliv anglijskoji movi [Principles of forming foreign language communicative competence of prospective teachers of English]*. Omelchenko, S.O., Havrilova, L.H. (Eds.). *Profesionalizm pedahoha: teoretychni y metodychni aspekty – Professionalism of the teacher: theoretical and methodological aspects* (Vols. 2), (pp. 28 – 34). Sloviansk: DDPU [in Ukrainian]. Retrieved from <http://pptma.dn.ua/index.php/uk/arkhiv-vipuskiv/za-2015-rik/vipusk-2-2015/174>

7. *Natsionalna stratehiia rozvytku osvity v Ukraini na 2012 – 2021 roky [National Strategy of the education Development in Ukraine for 2012 – 2021]* Retrieved from <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455>

8. Sokolova, I. V. (2008). *Profesiina pidhotovka maibutnoho vchytelia-filoloha za dvoma spetsialnostiamy [Professional training of future teacher-philologist in two specialties]*. Sysoieva, S. O. (Eds.). Mariupol, Dnepropetrovsk: ART-PRES [in Ukrainian].